

Fanø i Atlantvolden

Medlemsblad forår 2017

Formandens klumme

Hvad man dog erfarer efter sensommerbladet udkom: Børge Møller har også rundt de 75 år i år samt haft guldbryllup. Ligeledes bliver Christian Jessen 75 år, Robert Peel og Peter Willumsen bliver 70 år. Et kæmpe stort tillykke skal lyde fra os alle og vi beklager at vi ikke har været bedre opdateret fra den lokale Efterretningstjeneste.

Søndag drog en sluttet skare på 6 FIA medlemmer af sted til Hanstholm Kanonmuseum. Tidlig afgang og hjem 11 timer senere, med mange nye og spændende indtryk fra dette flotte museum i den fantastiske natur højt mod nord. Finn Pedersen og Svend-Erik som chauffører og som passagerer på den lange strækning var Mads Larsson, Finn Bjerre, Stefan Vogt samt formanden.

Vi fik set de imponerende kanoner udenfor og alle de spændende effekter og billeder indendørs. Turen ned af det gamle jernbanespor og ind i det store bunkerkompleks. Forbi rummene til klargøring af 38 cm. granaterne, vognene til transport af do, den mægtige kanonbrønd, indkvartering, maskinrum og vaskefaciliteter. Meget flot præsenteret og læseligt beskrevet.

Efter nogle timers inspektion inde og ude, trak de sultne maver os til havnens gode (og eneste åbne) spisested, hvor vi bare ikke kunne finde noget at klage over omkring den lækre frokost!

På returvejen gjorde vi lige holdt i det store Batteri Hanstholm bunkeranlæg syd for byen, som ligger flot placeret med sine 19 bunkers i et total uberørt stykke vestjysk natur. Ser man ind fra søsiden på vej syd på, ligger de 4 kanonstillinger og afstandsmåler billedligt smukt placeret i de meget kuperede klitter.

Mange tak til alle som deltog. Godt vi gennemførte turen og fik den oplevelse med!

ÅRET DER GIK.

Foredraget på Varde Kaserne samt rom smagning blev desværre aflyst, da vi var for få deltagere. Men en god rom kan man jo altid selv nyde og fordybe sig i ved passende lejlighed.

Onsdag d. 19 oktober 2016 var vi 11 medlemmer, der besøgte Victorias Palace på efterårets første mødeaften. Et par hyggelige timer med en gode Fanø øl, hygge snak omkring bordene og en tur i kælderen for lige at gå denne igennem, især for dem der ikke har været der før.

I starten af julemåneden afholdt vi en bunkerrundvisning med kontraktansatte fra Forsvaret. Det gav anledning til at vi senere modtog materiale fra en udsendt Efterretningsrapport fra 1947 samt noget vedr. kanonbatterierne på Fanø. Spændende læsning og billeder. Noget var nyt og noget kendt fra tidligere.

Lørdag d. 21 Januar blev den meget traditionsrige julefrokost afholdt i Marineforeningens smukke lokaler. Atter en succes med 23 fremmødte og festklædte medlemmer, til kammeratlig snak, god mad & drikke, et helt urimeligt pakkespil og hygge på højt professionelt plan. Bestyrelsen takker alle fremmødte.

På medlemsmødet d. 15 februar blev der snakket om løst og fast om orienteret lidt om T-Force. Se hele den spændende artikel Peter Willumsen har med i dette blad.

Søndag d 12/3 var 10 af foreningens medlemmer taget til Gilleleje Gruppens Viden Center for at se denne fantastiske samling og udstilling. Stor tak til Henrik Mortensen, som meget vidende, snakkende og underholdende fik os igennem hele området. Der så meget at kikke på, at man kunne have brugt dage og ikke blot de 2½ time der var afsat. Men efter turen kunne vi blot resonere, at vi alle var betaget af de detaljer og materielgenstande der var blevet bevaret i så intakt og originalt. Kampvogne, motorcykler, våben, en komplet Messerschmidt 110 natjager, uniformer, udstyr, operations og tandlægestue osv.

Formanden har valgt at forlade pandekagebranchen og har pr. 1. april solgt huset til et rigtig sødt lokalt par fra Fanø, der vil drive den dejlige forretning videre. Da det endnu er ret nyt for os alle, har vi ikke nået at få snakket detaljer vedr. fremtidig brug af lokalerne på 1. Salen, men det er noget som sikkert vil komme plads her i foråret. Læserne vil hører nærmere, så snart Overkommandoen har udstukket befalingen. Men generalforsamlingen d. 19. april bliver som tidligere annonceret stadig på 1. Salen. Vel mødt alle!

Årets mange kommende guide ture for besøgende er også ved at være på plads. Vi mangler blot

det sidste koordineringsmøde, som vi forventer at afholde inden Påske. Herefter vil det igen være Hans Egebo der styrer planlægning med gæster, guider og Turistbureau mv.

Ulrike betager her de besøgende med sin viden og charme!

Generalforsamling 2017

Hermed indkaldes til den ordinære Generalforsamling i FIA. Den afholdes som vanligt i mødelokalet i Pandekagehuset i Nordby den 19. april 2017 kl. 19.30.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Regnskab
4. Indkomne forslag
5. Fastsættelse af kontingent
6. Valg af bestyrelse og bestyrelsessuppleant.
7. Valg af revisor og suppleant
8. Eventuelt

Der vil blive serveret kaffe, kage og måske en lille skarp!!!
Eventuelle forslag bedes tilsendt formanden senest 8 dage for GF.

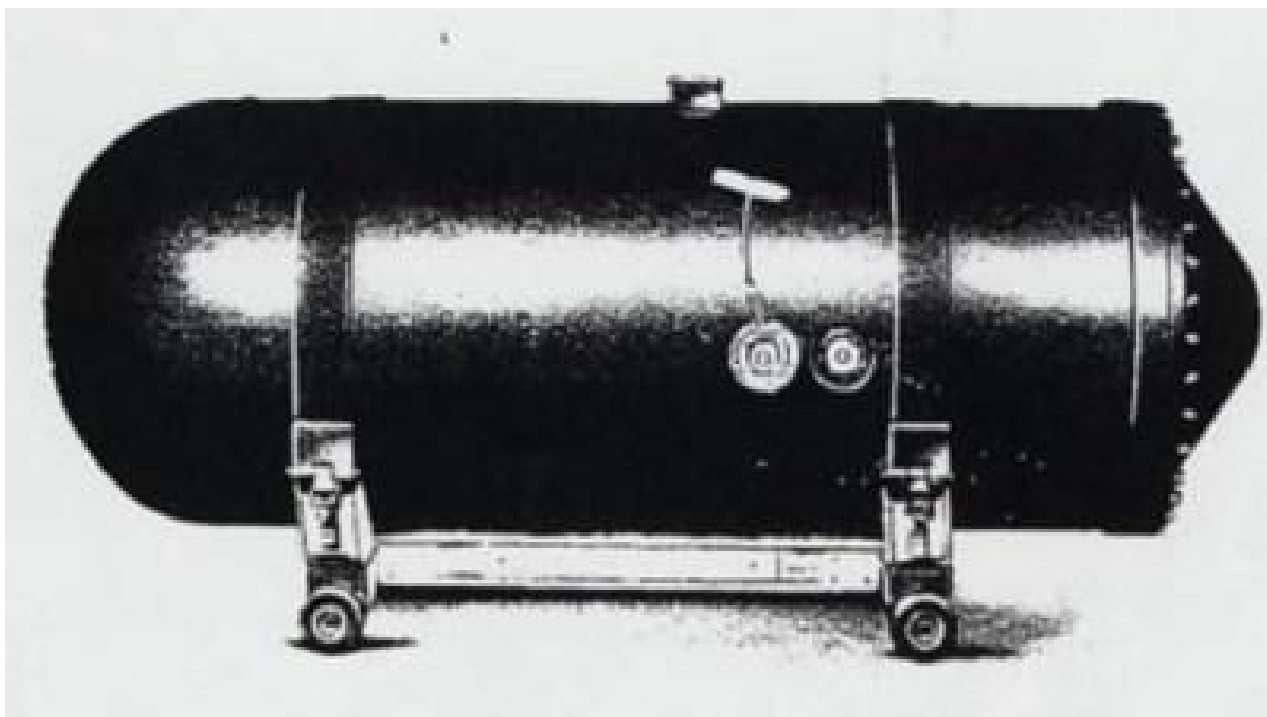
Kommende arrangementer

Søndag d. 30. April kl. 10.00 mødes vi til forårsoprydning ved Stilling Nord, medbringende praktisk fodtøj, lommelygte, skov og kost. Så gør vi de 5 bunkers klar til en ny sæson med mange gæster i stillingen. Der vil være drikkevarer med til at skylle støvet ned med **J**

Foreningen har meldt sig ind i Visit Fanø og bliver herved mere eksponeret fra såvel turistbureauet, de mange portalstandere der er opsat på øen, hjemmesiden, brochurer mv.

Knald på havbunden.

I starten af vinterferien i år, afsøgte Søværnets Minørkorps området vest for stranden, for eventuelle miner fra tidligere krige. Området blev ryddet i 1945-46 og igen kontrolryddet i 1951 af en tysk mineeskadre, for at finde eventuelle "glemte" KMA miner fra det minfelt der var udlagt i 1944. Feltet indeholdt 675 af slagsen. For blot et par år siden, afsøgte en ROV (ubemandet fjernstyret undervandsdrone) så atter havbunden ude fra Hornsrev 3 og ind under kysten på Fanø. Det var under denne afsøgning at man fandt 8 tomme minestole udlagt på en snorlige række. Vores forening modtog én til museet fra SUB, som havde opgaven på afsøgning. Se beskrivelsen i et tidligere medlemsblad. Sidste år blev der så atter ude ved Hornsrev fundet 2 hornminer og en LMB mine. Sidstnævnte en af de få miner der er lavet i aluminium og indeholdende 1 tons sprængstof.

LMB mine.

Strækningen i februar i år atter afsøgt med et magnameter af Søværnets dykkere og her dukkede så de sprængfarlige emner frem begravet under en del sand. Den ene mine lå på 18 meter vand og var en engelsk forankringsmine (stødstangsmine) fra Anden Verdenskrig . Sprængstofmængden der var tilbage skønnes til at have været 60-80 kg. Den blev straks bortsprængt . Den anden mine var ligeledes en engelsk WW2 mine, hvor der i mineskallen stadig lå en mindre mængde sprængstof. Da tændmekanisme, detonater og forladning ligger i denne del af minen, blev den sprængt uden nærmere eftersyn, da større rust og metaldele blev frigjort fra minen ved spulearbejdet!

SKANDALEN!

Victorias Palace fik søndag d. 13/11 en vandskade – endnu større end de 2 tidligere vandskader. Et 2 tommer varmtvands rør sprang læk hen over det midterste af butikken. Mange udstillede effekter og varer blev varigt vandskadede. Andre ting blev sendt til affugtning i Esbjerg for senere at blive leveret til restaurering, reparation mv. Kun grundet en hurtig indgriben, blev skaden begrænset, så vandet ikke fandt vej ned i FIA's kælder og alle de mange fine ting vi her har udstillet. Håndværkere har nedrevet lofter, gulve, vægge og installationer og skulle have været i gang med en flot opbygning, men i 2 omgange her i marts, blev der konstateret yderligere skimmelsvamp i nogle af de gulve og lofter, der ligger længere væk fra byggeområdet. Hvor stort dette omfang er og hvad præcis det ender op med, kendes pt. Ikke, men det vil have store og dyre konsekvenser for alle.

Havde bestyrelsen for Servicebygningen taget de 2 første vandskader alvorligt og rettidigt fået undersøgt omfanget af de gamle tærede rør i hele bygningen, så have Paladset, Gitte Thiessen, alle samarbejdspartnerne og ikke mindst forsikringselskabet været tilfredse, trods skaderne. Men nu er fremtiden uvis for alle!

De måneder Paladset har været lukket har forening haft begrænset adgang til kælderen. Men intet er så skidt at det ikke er godt for noget. FIA har brugt vinteren til at trimme udstillingen i kælderen, Peter Willumsen har lavet ny PR blad for foreningsaktiviteter og vi har fået genoptrykt den røde bog på dansk. Hjemmesiden står også for en snarlig opdatering med tekst og nye billeder. Så når den sidste håndværker (engang) har forladt bygningen, starter vi så op på en kærkommen og tiltrængt hovedrengøring af hele kælderen.

Nedbrydningen er i gang.

T FORCE PÅ FANØ

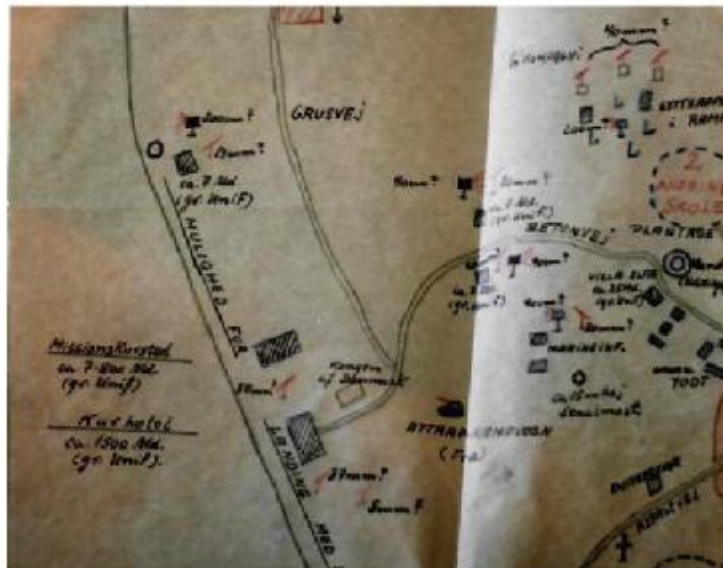
Af Peter Willumsen, 22-2-2017.

Under min tid som formand for "Fanø i Atlantvolden" fik jeg engang besøg af en spansk "bunkerstosse", som var kommet til Fanø for at se på resterne af et V2 anlæg for tyske langdistanceraketter. Jeg måtte skuffe manden med, at det kendte jeg ikke noget til, og at han måtte være misinformeret.

Senere har jeg erfaret, at englænderne i maj 1945 sendte en afdeling fra "T Force" til Fanø bl.a. for at undersøge kystbatterier og en V2 forsøgsstation. Ordren kom helt fra toppen af SHAEF, Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force. Sådan noget sætter man ikke i værk, uden at der på forhånd er indikationer af et V2 anlæg. Disse kunne komme dels fra Allierede luftfotos, dels fra indberetninger fra modstandsbevægelsen. Disse indberetninger var ofte ret unøjagtige og kan nu findes i det såkaldte "Stockholmsarkiv" i Rigsarkivet.

Og ganske rigtigt, i Stockholmsarkivet er der masser af indberetninger fra modstandsbevægelsen fra sidste halvdel af 1944 om "flyvende bomber V2?", "Robotbomber og ditto -startbaner", "40 m lange raketkasterbaner", "12 startbaner", "80 stk. V2 overført til Fanø" etc. En skitse af en formodet V2 rampe er dog tydeligvis et V1 anlæg med underjordisk kammer og en 100 m lang rampe. De fleste meldinger er fra Statsplantagen, men nogle er fra den nordlige ende af øen.

Måden oplysningerne blev indsamlet på illustreres af et interview Marco Hansen lavede med min far Henry Willumsen i 1989: "Jeg husker, at vi på et tidspunkt fik melding om, at tyskerne var i færd med opførelsen af en V.1 affyringsrampe ved Grådyb, som vi skulle bekræfte eksistensen af over for englænderne! Tyskerne rekrutterede jævnligt folk til arbejde i plantagen til fældning og kupering og deslige. Jeg fik arbejde i en sådan gruppe, og sørgede for at klippe mig i hånden med en grensaks lige ved tommelfingeren, hvor det blødte voldsomt og så farligt ud, så jeg blev hurtigt bragt til tyskernes infirmeri, der var tilknyttet Grådyb batteriet, hvor jeg hurtigt fandt ud af, at meldingen var en "and". Dengang kredsede der mange af den slags vilde påstande og rygter omkring. Den formodede affyringsrampe var formodentlig en forveksling med betonvejen, der går helt op til et af (kanon)tårnene". (dette kunne tyde på, at det mulige V1 anlæg var identificeret på flyfotos).

Til venstre ses et udsnit af et efterretningskort der dækker området fra Fanø Bad til kirkegårdsplantagen. Kortet forekommer kvalitativt godt (placering af diverse elementer) men kvantitativt dårligt (kalibre af kanoner, bemanning). Dette skyldes sikkert rapportørernes ukendskab til militære anliggender, samt vanskeligheder med at komme tæt nok på. Min far var i gruppe med en tegner, som lavede kortene, og en fotograf, der nedfotograferede dem på mikrofilm, hvorefter de straks gik til fastlandet. Originalerne brændtes.

I nogle sammenfattende efterretningsrapporter lavet i Stockholm, kastes der også tvivl om V2 raketterne, som foreslås at være enten V1, luftværnraketter eller raketter til nærforsvar. Men der er næppe tvivl om, at det bl.a. var disse rygter om V2 raketter, der havde bragt T Force til Fanø.

T Force (T for "Target") var en enhed dannet for at bemægtige sig fremskreden tysk militær eller industriel teknologi eller forsvare disse mål mod sabotage, mens eksperter undersøgte og eventuelt

fjernede dem. Undertiden var opgaven også at få fingre i diverse videnskabsmænd. T Force var let bevæbnet og meget mobil. Til vands brugte de DUKW amfibiekøretøjer.

T Force havde både engelske (5th King's Regiment) og amerikanske enheder. Det var kun de engelske, der opererede i Danmark. De drog mod Kolding d. 7. maj efter meget spektakulært at have besat Kiel før andre allierede tropper var kommet frem. Efter sigende var ordren om indtagelsen officielt en fejltagelse, men der er formodninger om, at det reelt var for at komme russerne i forkøbet, selv om Kiel var designeret til russisk besættelse. Man kan se dette som et forvarsel om Den kolde Krig, og i hvert fald forhindrede det russerne i at komme til Danmark. Det mest spektakulære ved manøvren var, at Kiel, der var forsvaret af 12.000 fuldt bevæbnede tyske tropper, blev indtaget af 200 mand fra T Force og SAS, efter at Dönitz gav de tøvende tropper ordre til overgivelse den 8. maj.

Mens T Force var i Kolding blev der konfiskeret ca. 3 tons infrarødt udstyr fra en forsøgsstation ved Høruphav. Det er derfor tænkeligt, at det også var T Force, der fjernede Fanøs infrarøde "Donau" pejleudstyr. Til gengæld fandt de ikke noget bemærkelsesværdigt ved Grådybstillingens kanoner.

Senere i maj blev B company af 5th King's Regiment overført til Fanø, hvor de ankom med et DUKW amfibiekøretøj og to lastbiler, så de kunne ikke have været ret mange, vel ikke mere end 20-30 stykker. Enhedens ovennævnte rapport om Grådyb batteriet stammer fra perioden 19.-30. maj, så de er vel ankommet til Fanø omkring 12. maj. Ankomsten vakte stor jubel, ikke mindst fordi nogle af de lokale fik en tur i DUKW'en fra Færgestrاند.

Styrken blev modtaget med stor glæde, blandt andet af min far, som fik inviteret en engelsk sergent med hjem for at drikke den flaske champagne, han under krigen havde gemt til formålet. Det skulle vise sig at få romantiske konsekvenser.

T Force ankommer til Fanø med færgen og kører sydpå langs Sønderbro, hvor man kan se tipvognstogets spor.

DUKW'en på vej i vandet ved Færgestrاند dækket med dannebrogssflag og fyldt med lokale. Til højre er den parkeret på Tinghustorv.

DUKW'en på vej ind i Esbjerg havn. Det er sergent Jim Marshall (min onkel) helt til venstre, og til højre sandsynligvis lederen af den gruppe modstandsfolk fra Esbjerg, som var med til at bevogte de tyske stillinger på Fanø, og som holdt til i mandskabsbarakkerne i Fanø Nord stillingen.

Her ses DUKW'en og mandskabet foran attrapbygningerne i Kadetlejren, der var kamoufleret så de lignede bondegårde. Stråtagene var tydeligvis meget tynde. Onkel Jim til højre i to af billederne ser meget "dashing" og militært korrekt ud, men på det tidspunkt har han også været med i krigen i 6 år. Det vides ikke, hvem herren i jakkesættet herunder er. Måske en journalist, da han synes at bære på et kamera eller taske.

Der blev også tid til tant og fjas, idet de engelske soldater var meget populære blandt de lokale, og blev beværtet i stor stil. De tog først afsted igen i september, og havde ikke i længe fået så meget sprut.

Herunder ses til højre et billede, hvor den engelske kanonér sidder med et hagekors-armbånd og tysk stålhelmet ved den tyske kanon, mens hans kammerat står med en "potato masher" håndgranat. Til venstre står onkel Jim i badebukser foran sin DUKW et sted på stranden.

Det får mig til at tænke på, at han havde et glasøje, som vi børn måtte hjælpe ham med at finde, da han engang tabte det under badningen. Det var lidt uhyggeligt, at der lå et øje på bunden og stirrede på én. Han havde fået øjet ødelagt som barn, men havde kunnet snyde sig forbi på sessionen ved indkaldelsen i september 1939. Det var først flere år senere, glasøjet blev noteret af militæret, hvorefter han blev flyttet fra kamptropperne til T Force.

Min far slæbte som sagt Jim med hjem for at drikke champagne ved ankomsten af T Force. Der mødte han min faster Helga, "og sød musik opstod". I hvert fald blev de gift i Nordby kirke den 6. september 1945 med både dansk og engelsk tilladelse. Kort efter blev Jim overflyttet til Goslar i Tyskland før han hjemsendtes i 1946, lige tidsnok til sit første barns fødsel. Barnet, Christian Marshall, var koncipieret på Fanø, naturligvis.

Research og fotos fra Jim Dallas Marshall's datter Joy.

Efterretningskort fra Torben Thorsen, Esbjerg.

Atlantvoldsmøde

I weekenden 1.-2. april afholdes møde for alle med interesse for Atlantvolden i Danmark. Som medlemmerne måske vil huske blev mødet holdt på Fanø for et par år siden arrangeret af FIA.

I år bliver det i Esbjerg. Lørdag bliver der afholdt diverse indlæg af deltagere, samt byttet ”frimærker”. Søndag er afsat til besigtigelse af diverse interessante ting i Esbjerg og omegn

Skulle nogle af medlemmerne have lyst til at deltage, **skal** man kontakte Torben Thorsen på telefon 20 21 25 56 hurtigst muligt for at høre om der er flere ledige pladser. Husk at meddele, at I kommer fra FIA.

Biblioteket

Skulle medlemmer have lyst til at låne nogle af de mange bøger vi har i biblioteket er de altid velkommen til dette. Der er kommet rigtig meget nyt til siden sidst! Kontakt arkivar eller formand.

Dan Mouritzen har udgivet en rigtig flot og spændene bog om Silkeborg Bad. Den kan erhverves som e-bog ved henvendelse til museet i Silkeborg.

Nyttig Viden

At der til én kubikmeter færdigbeton anvendes (iflg. Tyske specifikationer): 400 kg. alm. Portland cement, 670 kg. sand, 310 kg. grus, 370 kg. småsten og 460 kg. skærver.

Hærdnings tiden er godt 3 uger og totalhærdning opnås først omkring de 70 år!

Dette er altid fantastisk paratviden, såfremt at ens borddame til et fint selskab skulle komme til at spørge!

Vi slutter med et billede af formandens julegaveønske. Tror dog at selv Google må give op her!

Redaktion:

Flemming Jensen

Filippavej 49

8270 Højbjerg

42743424

e-mail: nautic@post1.tele.dk